

Pågående landsbygdsforskning- en översikt

Tillväxtanalys har gett Högskolan Väst i uppdrag att göra en översikt över pågående forskning inom området lokal utveckling och landsbygdsutveckling. Syftet med studien är att få ett samlat grepp om forskningsfronten i Sverige. Den utgör ett av underlagen inom ramen för Tillväxtanalys arbete med att beskriva och analysera regioners tillväxt.

Dnr 2010/014
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta Wolfgang Pichler
Telefon 010 447 44 55
E-post wolfgang.pichler@tillvaxtanalys.se

Förord

Tillväxtanalys har gett Högskolan Väst i uppdrag att göra en översikt över pågående forskning inom området lokal utveckling och landsbygdsutveckling med inriktning mot regional utveckling och tillväxt. Syftet med översiktsstudien är att få ett samlat grepp om forskningsfronten i Sverige. Den utgör ett av underlagen inom ramen för Tillväxtanalys arbete med att beskriva och analysera regioners tillväxt, där Tillväxtanalys bl. a. har uppdraget att analysera inomregionala skillnader med avseende på tätorter, landsbygder, stora städer m.m.

Studien innehåller en sammanställning över pågående forskning samt en genomgång av de synpunkter aktörer inom området lämnat vad gäller landsbygdsforskningens framtida utveckling. Avslutningsvis innehåller rapporten ett antal förslag på insatser och åtgärder för framtiden.

Studien har utförts av agronom Leif Berndtsson på Högskolan Väst, avdelningen för företagsekonomi. Projektledare på Tillväxtanalys har varit analytiker Inger Normark. Författaren svarar själv för sina slutsatser i rapporten.

Östersund, mars 2011

Martin Olauzon

Avdelningschef

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Bakgrund	9
2 Syfte och avgränsningar	10
2.1 Syfte	10
2.2 Avgränsning	10
3 Metod	11
4 Översikt forskningsläget	12
4.1 Formas rapport 2006	12
4.2 Översikt	13
5 Forskningsområden som enligt forskare och landsbygdens aktörer behöver ökas	16
5.1 Enligt forskarna	16
5.2 Enligt landsbygdens aktörer	17
6 Övriga pågående insatser	18
7 Slutsatser och rekommendationer till förbättringar	20
7.1 Elektroniska källor	23
7.2 Övriga källor	23
Bilaga 1	24
Kortfattad beskrivning av pågående eller nyss avslutade forskningsprojekt inom landsbygdsområdet	24
Bilaga 2	38
Forskare som bidragit med synpunkter genom samtal och/eller enkätsvar.	38

Sammanfattning

Inom ramen för Tillväxtanalys regeringsuppdrag att beskriva utvecklingen i och inom olika regioner har myndigheten valt att göra en översiktlig studie av pågående forskning kring landsbygders utveckling. Arbetet har genomförts av agronom Leif Berndtsson, Högskolan Väst.

Studien har i huvudsak genomförts genom litteratursökning. Därtill kommer enkät- och intervjusvar från ett antal forskare samt aktörer inom landsbygdsområdet.

I särskild bilaga redovisas 40 forskningsprojekt samt hänvisas till ca 100 papers från konferensen Nordic Rural Future, maj 2010.

Rapporten utmynnar i ett antal slutsatser och förslag på förbättringar. Några av dem är följande:

- Forskningsfältet är mycket brett och svårdefinierat. Ordet landsbygd ”avskärmar” en hel del forskning som faktiskt pågår, men där forskarna själva inte ser sig som ”landsbygdsforskare” utan mer som ämnesinriktade inom exempelvis genus, jämställdhet, innovation, entreprenörskap el liknande. Det begränsar sökmöjligheterna av pågående forskning.
- Det vore önskvärt med ett tydligare landsbygdsfokus inom pågående forskning med inriktning mot klimatförändring och energiomställning. Det saknas t.ex. studier och forskning om vilka effekter och möjligheter en klimatomställning som det kan få för landsbygder och de människor som bor där.
- Den nyligen avslutade halvtidsutvärderingen av Landsbygdsprogrammet visar på att det finns behov av ytterligare forskning om hur man kan avläsa och mäta effekter av tillväxtstimulerande insatser. Utvärderarna har t.ex. haft uppenbara problem med att finna metoder för att avläsa effekter såväl inom de mer kvantitativa insatserna inom axel 1 och 2, som i de mer kvalitativa insatserna inom axel 3 och 4.
- Det vore vidare positivt med ett tydligare arbete för att föra ut forskningen till mer tillämpade insatser. I dagsläget satsas resurser på att återföra forskningsresultat till befintliga företag eller till nystartande företag via olika arenor som Inkubator, Innovationsbron, mm. Det finns ett behov av insatser för att föra ut mer samhällsinriktad forskning till praktisk tillämpning hos politiker, beslutsfattare, samhällsplanerare, regionutvecklare, m.fl.
- Flera forskare pekar på en obalans i tilldelningen av forskningsmedel inom landsbygdsområdet.

Det är en förhoppning att översikten ger underlag för diskussioner och förslag som leder till en ökad förståelse för forskningen om landsbygders utveckling. I kapitlet slutsatser och rekommendationer finns många exempel på ett ökat tvärdisciplinärt synsätt för att stärka forskningsområdet. Detta skall inte tolkas som ett minskat behov av djup ämnesinriktad forskning. Snarare skall det ses som ett behov av att få de olika disciplinerna att öka sina kontaktytor med varandra. Det bör även i sin tur leda till en ökad förståelse och leda till fler insikter om de möjligheter som kan finnas inom landsbygdens områden. En förhoppning är att även forskningsfinansiärer kan se behov av att koppla ihop de vetenskapliga disciplinerna i större utsträckning.

Slutligen ger de exempel som redovisas i rapportens bilaga en positiv bild av att det finns en pågående forskning, som om resultaten sprids, kan vara till nytta för landsbygdsområdet.

1 Bakgrund

Tillväxtanalys har gett agronom Leif Berndtsson, Högskolan Väst i uppdrag att genomföra en studie av forskningsläget inom området lokal utveckling/ landsbygdsutveckling med inriktning på tillväxt och regional utveckling.

Studien är en del i ett regeringsuppdrag som Tillväxtanalys har och som innebär att de skall redovisa utvecklingen i och inom olika regioner. Inom uppdraget skall myndigheten bl.a. analysera skillnader med avseende på landsbygder, tätorter mm. Denna studie är en fördjupning inom området lokal utveckling och landsbygdsutveckling.

2 Syfte och avgränsningar

2.1 Syfte

Syftet med studien är att ge en översiktlig bild av forskningen inom området lokal utveckling och landsbygdsutveckling med inriktning på regional utveckling och tillväxt. Pågående forskningsområden skall belysas och områden som saknas skall beskrivas. Studien kan även utmynna i förslag på insatser och åtgärder för framtiden.

2.2 Avgränsning

Studien avgränsas till att inte omfatta hela området regional utveckling utan har fokus på landsbygdsinriktad forskning. Inom den forskningen avgränsas studien till att fokusera på sådan forskning som har koppling/inriktning på faktorer med betydelse för ekonomisk tillväxt och regional/lokal utveckling.

3 Metod

Studien genomförs i huvudsak genom litteratursökning. Ett antal genomförda och pågående forskningsprojekt studeras. Det svenska nationella landsbygdsnätverket och Formas har tillsammans bildat ett vetenskapligt råd för landsbygdens utveckling. Ledamöterna i rådet har ombetts att inkomma med synpunkter och beskrivningar och flera av dem har aktivt bidragit med underlag. Några intervjuer har genomförts med företrädare för nationella landsbygds-organisationer. Ett antal övriga forskare har inkommit med värdefulla synpunkter. Svaren från en tidigare genomförd enkät till landsbygdsorganisationer angående forskningsområdet har använts som underlag. Avstämning inför studien har skett med företrädare för Jordbruksdepartementet, numera Landsbygdsdepartementet som avser att göra en fördjupad studie om motsvarande forskningsområde inför kommande forskningsproposition och ny programperiod inom EU.

Metoden som använts kan i huvudsak beskrivas som kvalitativ. Sammanställning och slutsatser har skett med utgångspunkt i ett hermeneutiskt synsätt som innebär att författaren tillåtit sig att använda sig av de erfarenheter och kunskaper som tidigare arbeten inom bland annat landsbygdsnätverket gett. Med den begränsade tidsram som studien genomförts på har det arbetssättet bedömts som nödvändigt för att kunna leverera såväl översikt, sammanställning som förslag till åtgärder.

4 Översikt forskningsläget

4.1 Formas rapport 2006

Under 2006 genomförde forskarna Cecilia Waldenström och Erik Westholm en studie som underlag för Formas forskningsstrategi för landsbygdsforskning. Den studien utmynnade i en rapport, Kunskap om landsbygdens utveckling (Formas 2006). Rapporten innehåller en beskrivning av forskningsläget. Författarna beskriver bl. a. olika skäl för att överhuvudtaget fortsätta bedriva forskning inom landsbygdsområdet. I ett modernt samhälle minskar skillnaderna mellan stad och land, särskilt avseende människors levnadssätt. Kan därmed inte landsbygdsforskningen anses vara analog med den urbana forskningen? Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, menar att det finns en landsbygdens särkildhet, som ger anledning att bedriva en forskning som inriktar sig på landsbygden. Formas pekar bl. a. på den fysiska miljön, eller annorlunda uttryckt, det fysiska landskapet. Där finns naturresurserna som skall användas för såväl produktion och näringsfång som livsmiljö för ett stort antal människor.

En andra orsak till specifik landsbygdsforskning är det som i rapporten beskrivs som de glesa strukturerna. Ett område som handlar om de faktiska större avstånd som finns på landsbygden. Det påverkar all mänsklig aktivitet såsom sociala relationer, näringsliv, demografi eller liknande. Men det är samtidigt en grund för en ökande upplevelseturism, rymdforskning, företagsetableringar mm. Ett tredje skäl för forskning på landsbygdsområden är att det kan behövas studier av landsbygden som en livsavgörande miljö. Med en ökande urbanisering blir många värderingar och synsätt normerande för de urbana miljöerna. Det finns en risk att landsbygden därmed riskerar att bli betraktad som en restprodukt och inte som en möjlighet. Rapportens femte skäl för landsbygdsforskning är att det internationellt är ett relativt stort forskningsområde. Det gäller inte minst inom EU.

I rapporten delas landsbygdsforskningen in i två huvudområden; en del som fokuserar på att studera och försöka förstå förändringar på landsbygden och en annan del som är mer handlingsinriktad med mer koppling till landsbygdens olika aktörer. Den första ligger nästan uteslutande inom det samhällsvetenskapliga ämnesområdet och har ibland nära kopplingar till regionforskning. Den andra, den handlingsinriktade forskningen, har en tydligare koppling till naturresurserna och dess näringsutövares behov av att öka kunskapen om tillvaratagande och förädling. Inom det här området faller också den forskning som numera allt oftare beställs av myndigheter som underlag för planering och beslut.

I rapporten konstaterar forskarna och Formas att landsbygdsforskningen upplevs som tunn och splittrad. De anser att det saknas kontinuitet för att kunna bli ett internationellt starkt forskningsfält.

Formas skriver att avsikten med deras strategi för landsbygdsforskning är ett försök att skapa en plattform för en mer långsiktig kapacitetsuppbyggnad. De lämnar bl a följande förslag:

- Tematisk strategisk satsning; en satsning på flera tvärdisciplinära projekt
- EU:s strukturfonder; att inom ramen för dessa fonder öka deltagandet från forskarna

- Infrastrukturella åtgärder för uppbyggnad av forskningsfältet; tillkomsten av ett forskarnätverk samt genomförande av en årlig forskningskonferens
- Internationalisering; ett ökat deltagande i och utbyte med internationella forskningsprojekt
- Projektstöd; inom ramen för Formas årliga utlysningar bevilja projektstöd till forskning

Formas rapport har utgjort ett viktigt underlag för den här studien.

4.2 Översikt

I bilaga 1 redovisas 40 olika forskningsprojekt som pågår eller som nyligen har avslutats. Projekten har identifierats genom sökning bland en mängd olika forskningsprojekt. Urvalet har skett utifrån den övergripande inriktningen för denna studie, dvs. forskning med inriktning på lokal utveckling och landsbygdsutveckling. Beskrivningen utger sig inte för att vara heltäckande. Som beskrevs i Formas rapport (Formas 2006) finns det svårigheter att tydligt kunna identifiera den forskning som kan anses vara landsbygdsinriktad. Den forskning som är direkt riktad till landsbygden som territorium, fysisk plats, är enklast att härleda. Men det finns mycket forskning som inte omedelbart kan härledas till något avgränsat geografiskt område. Ett exempel är entreprenörskap. En forskare vill studera faktorer för att utveckla och stimulera entreprenörskap som leder till start av små företag. Denne forskare genomför studien bland ett slumpmässigt utvalt antal mindre företag som startats under de senaste åren. Även om majoriteten av de utvalda företagen fysiskt finns på landsbygd är det inte givet att forskaren anser sig vara en landsbygdsforskare. Forskaren anser sig vara entreprenörskapsforskare och känner samhörighet i första hand med forskarkollegor inom det företagsekonomiska fältet. Liknande exempel kan nämnas inom ett stort antal forskningsfält, t ex klimatfrågor, miljöfrågor, genus och kultur. Med denna osäkerhet som utgångspunkt är det svårt att få en komplett bild av vad som pågår inom området landsbygdsforskning. Bilaga 1 är ändå ett försök att på ett enkelt sätt ge en bild av vad som finns. Det bör observeras att många forskningsprojekt hamnar i en "gråzon" där de till vissa delar kan höra till landsbygdsområdet, men att de i huvudsak har en annan mer direkt inriktning, t.ex. klimatförändring.

I anslutning till respektive forskningsprojekt i bilaga 1 visas en kort sammanfattande beskrivning av projektet. Nedan görs ingen sammanställning av innehållet i forskningsprojekten, utan de beskrivs enbart i bilaga 1.

I maj 2010 genomfördes en konferens på temat "Nordic Rural Futures; pressures and possibilities", en nordisk konferens med Sveriges Lantbruksuniversitet som huvudarrangör med Nationella Landsbygdsnätverket och Jordbruksverket som nära samverkande. Av de 130 deltagarna kom nästan hälften från Sverige och resten kom från de nordiska länderna, Tyskland och Estland. Sammanlagt presenterades ca 100 olika papers fördelat på 14 olika work-shops med följande gruppering:

Ny förståelse och användning av natur och landskap

Teoretisering av landsbygdsutveckling.

Friluftsliv och naturbaserad turism i landsbygdsområden – konsekvenser och utmaningar.

Entreprenörskap på landsbygden – teori och praktik för affärsutveckling i landsbygdens ekonomi.

Landsbygden och vilda djur.

Flöden av människor, idéer och föreställningar

Från landsbygd till ruralitet, en undersökning av nya landsbygdsområden

Öar – platser av omfattande ambivalens.

Vad sker i utkanten av landsbygden?

Osynliga populationer – andrahemsrörlighet, turism och landsbygdens förändring.

Nya roller för bygder; mellan staden och det öppna landskapet och mellan hopp och förtvivlan.

Invandringen till landsbygden

- a) landsbygdsutveckling, invandring och etnicitet.
- b) är allt under rörelse? Metodologiska utmaningar.

Att göra landsbygd – identitet, produktion och utveckling.

Politik och policy

Landsbygdens tjänster och lokala vårdssystem.

Intersektionella metoder för regional och lokal landsbygdspolitik.

Social hållbarhet – vad, varför och för vem?

Nordisk politik på landsbygden.

Skogsförvaltning

Entreprenörskap, innovation och regional utveckling på landsbygden.

Landsbygd i förändring – behov av ny integrerad planering och politiska strategier.

Namn och kontaktuppgifter på forskarna bakom respektive abstract finns att hämta på konferensens hemsida, <http://www.sol.slu.se/nrf/>. Några av de papers som redovisades på konferensen sammanfaller med de forskningsprojekt som redovisas i bilaga 1.

Det är alltid en svår uppgift att kategorisera forskningsprojekt utanför de traditionellt vetenskapliga disciplinerna. Ett försök kan ändå vara att använda samma gruppering som användes i “Nordic Rural Futures”, NRF. I tabell 1 har konferensens svenska papers grupperats in. I samma tabell har även forskningsprojekten från bilaga 1 placerats in under resp rubrik.

Tabell 1 Antal forskningsprojekt fördelade efter ämnesinriktning

Antal	Användning av naturresurser och landskap	Människor – förflyttning, nya idéer och föreställningar	Politik och policy
Forskningsprojekt från bilaga 1, totalt 40 st	12	15	13
Svenska, 46/övriga, 50 papers från Nordic Rural Futures, totalt ca 100 st	17/13	8/18	21/19

Källa: Egen sammanställning

Tabellen visar enbart fördelningen av de forskningsprojekt som identifierats och som redovisas i bilaga 1 och papers från NRF. Tabellen visar en relativt jämn fördelning av antalet projekt efter ämnesindelning. Antalet svenska papers är inte lika jämnt fördelat. Det kan finnas flera orsaker till den skillnaden. En kan vara att ”call for papers” till Nordic Rural Future inte nått ut till alla berörda forskare. En annan förklaring kan vara att det skett en relativ ökning av nya forskningsprojekt inom området människor-förflyttning, idéer och föreställningar och att de ännu inte kommit fram till underlag för papers.

Inom ramen för denna studie har det inte varit möjligt att söka bland alla beviljade forskningsprojekt hos forskningsfinansiärerna som ligger inom eller nära ämnesområdet. En fördjupad studie kunde ge en bild av hur många av totalt beviljade forskningsprojekt som har landsbygdsinriktning och hur många av dem som i sin tur har en samhällsvetenskaplig inriktning och hur många av dem som har en naturvetenskaplig inriktning. En sådan studie kunde även ge en bild av hur stora belopp som fördelas till landsbygdsinriktad forskning.

En mer övergripande beskrivning är, att även med de avgränsningar som gjorts för att identifiera de olika forskningsprojekten, visar de ändå på en mycket stor bredd i sina olika inriktningar. Den bredden är troligen en följd av att ämnesområdet, landsbygdens utveckling, i sig utgör ett brett fält med många discipliner och många inriktningar. Signalerar det en splittrad bild? Någon skulle säkert vilja beskriva det så. Samtidigt är det, enligt min mening, mycket svårt att peka ut något område som skulle tas bort och istället fokusera mer på ett annat område. Snarare kan man efterlysa fler projekt med liknande inriktning var för sig, för att de tillsammans skulle kunna växa sig starkare. Översikten kan däremot ge en signal om en något splittrad forsknings-miljö med många enskilda forskare utspridda på ett stort antal högskolor, universitet och forskningsinstitut. Är det en omfattande forskning som bedrivs? Den frågan är svår att besvara, men generellt sett får det ändå anses vara en begränsad omfattning på forskningsområdet. Med tanke på just den bredd som det uppvisar är det sammantaget en relativt liten omfattning på forskningen.

5 Forskningsområden som som enligt forskare och landsbygdens aktörer behöver ökas

Som tidigare nämnts har forskare och praktiker inom området landsbygdsutveckling getts möjlighet att, mot bakgrund av den forskning som bedrivs, ge synpunkter på vad de ser som önskvärt när det gäller den framtida utvecklingen för landsbygdsforskningen.

5.1 Enligt forskarna

Genom samtal med och enkätsvar från forskare har ett antal områden pekats ut där man anser att det vore önskvärt med ytterligare forskning eller, annorlunda uttryckt, där man uppfattar att det finns områden med s.k. forskningsskuggor. Följande beskrivning är ett försök att redovisa sådana områden som samtalen med enskilda forskare har lett till. I bilaga 2 anges vilka forskare som bidragit med synpunkter.

Ett område som utpekats är landsbygden som leverantör av upplevelser, fritidsboende och rekreation. Att närmare studera hur den urbana miljön och dess tillväxt är beroende av att det finns en omgivande landsbygd som kan ”försä” staden med de behoven, sambandet stad-land.

Det efterfrågas vidare mer av teoribildning inom landsbygdsområdet. Att stärka forskningsmiljöer för att på så sätt skapa en större ”kritisk massa” där olika åsikter och teorier kan brytas. Inom forskningen på de urbana miljöerna finns det betydligt mer utvecklade sådana forskningsmiljöer.

Det efterfrågas också fler studier om vilka faktorer som ligger bakom orters attraktivitet för boende och verksamheter. I det här fältet kan även inrymmas studier om entreprenörskap inom offentlig förvaltning, eller samhällsentreprenörskap i allmänhet.

Vidare saknar man longitudinell och jämförande forskning om landsbygdspolitiken. Ett område kan exempelvis vara ’politikens lokala praktik’, dvs. hur politiken tolkas, praktiseras och förmedlas och uppfattas på olika nivåer. Kunskapen om vilka effekter som projekt, bidrag och partnerskap har på sikt är begränsad. Bidrar de till långsiktig kapacitetsuppbyggnad av landsbygdens samhällsliv? Inom det här området faller även studier av effekter av insatser i förhållande till den politik och de mål som sätts upp. Inte minst tydliggörs behovet av ökade kunskaper om sådana sammanhang i samband med de utvärderingar som görs av olika EU-stöd.

Forskning som kopplar samman naturresursfrågor med landsbygders utveckling och förändringar i landsbygders förutsättningar efterfrågas. Det gäller både frågor om jord- och skogsbruk, men också andra näringar som bygger på landskap eller bundna till landsbygger av andra skäl. I ett brett perspektiv kan det även innefatta studier om maktfördelning, nätverksbildningar, inventering av vilka som faktiskt bor, heltid/deltid, i olika landsbygdsområden och varför de bor där.

Generellt nämns i enkätsvar och vid intervjuer ett ökat behov av samhällsvetenskapligt inriktad forskning. Flera forskare pekar på att det finns ett behov av att studera naturresursanvändning ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv. Att t ex studera effekter av klimatförändring och inte bara den faktiska förekomsten av klimatförändringen. Att studera hinder, trögheter, bromsar för energiomställning utöver själva tekniken. Att identifiera faktorer som gör att viss teknik inte används även om den finns, medan annan

teknik används även om den anses otidsenlig. Man pekar på områden som har nära anknytning till naturvetenskaperna i formen av att väl använda naturresurser men sett ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv.

Migration är också ett område där flera forskare ser behov av ökade forskningsinsatser. Det gäller såväl transnationell migration som flyttningar inom landet. Befintlig forskning är i stort sett enbart koncentrerad till urbana miljöer.

Mer forskning om entreprenörskap som har koppling till landsbygder efterlyses. Bland annat pekas på ett ökat behov av entreprenörskap inom offentlig verksamhet, dvs. att dagens offentliga service och verksamhet i allt större omfattning kan komma att i framtiden drivas av enskilda entreprenörer. Dagens entreprenörskapsforskning inom området domineras av en inriktning på "hightech" medan det också finns en stor potential till nya verksamheter och tjänster inom andra sektorer.

Genusforskningen lyfts också fram som ett område som behöver stärkas, inte minst för att bättre förstå utvecklingen av olika landsbygder, liksom forskningen om ungdomar och deras flyttmönster. Det finns behov av att studera orsaker till att en del aktivt väljer att stanna kvar.

Ytterligare ett forskningsområde är studier av lokala processer med en ökad förståelse för mänskliga relationer och kulturens och det sociala kapitalets betydelse.

Generellt pekar flera forskare på att det vore värdefullt med fler nationalekonomer med landsbygdsinriktning. De återfinns ibland inom ämnesområdet regional utveckling, men det är relativt få som har en mer landsbygdsinriktad forskning.

5.2 Enligt landsbygdens aktörer

Det nationella landsbygdsnätverket genomförde våren 2009 en enkät till medlemmarna i nätverket om deras syn på landsbygdsforskning och framförallt deras syn på behov av ökade insatser. 9 aktörer, se källföretckning, valde att besvara enkäten och önskade ökade forskningsinsatser på följande områden:

- Mer studier av lokalt utvecklingsarbete och lokala utvecklingsprocesser och deras betydelse för bygders utveckling. Mer av närstudier och processbeskrivningar önskas och belysning av eldsjäalars arbete. Att aktivt följa lokala eldsjäalars stora kontaktnät lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.
- Man framför ett stort behov av att utveckla forskning kring landsbygdspolitik. Det finns behov av forskning som undersöker och problematiserar politiska strategier, begrepp och förståelser som; "utvecklingskraft", "landsbygdsperspektiv" och "möjligheter". Gärna forskning som tar sig an landsbygdspolitiken och landsbygdsstrategins innehåll, dess uttalade "värderingsskifte" och "samlade grepp", utifrån olika infallsvinklar!
- Det är positivt om landsbygdsforskningen kan stärkas och att frågeställningar kan belysas från olika vetenskapliga utgångspunkter. Perspektivet lokalt utvecklingsarbete/civilsamhälle/folkbildning bör finnas med i större utsträckning framöver i forskningen. Deltagande forskning/följeforskning/aktionsforskning är viktig och måste utvecklas och ges status.

6 Övriga pågående insatser

Sedan Formas skrev sin forskningsstrategi 2006 har det skett en del som bör uppmärksammas.

I april 2008 beslutade Formas att bevilja medel till 17 st forskningsprojekt efter att ha genomfört en särskild utlysning av forskningsmedel. De flesta av dessa forskningsprojekt återfinns i bilaga 1. En del av dem var även representerade på den nordiska konferensen Nordic Rural Future. I oktober 2010 anordnade Jordbruksverket och Landsbygdsnätverket en konferens i Jönköping där flera av dessa projekt redovisade hur långt de kommit i sin forskning. Det är ett exempel på att en sådan särskild utlysning kan vara ett sätt att stärka forskningen inom området. Det ger möjlighet till riktad specifik forskning primärt. Samtidigt genererar den forskning som bedrivs underlag till papers och annat material som kan användas vid konferenser och workshops. Det ger kontaktytor mellan forskare med olika inriktningar och stärker sammantaget forskarmiljön. En förutsättning för de sista stegen i den beskrivningen är att det finns aktörer som faktiskt ser de möjligheterna och aktivt initierar att det anordnas konferenser och möten.

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, KSLA, har under flera år genomfört arrangemang med syfte att utveckla forskningen inom landsbygdsområdet. Ett exempel är konferensen ”Forskning för en hållbar landsbygdsutveckling” som genomfördes 2006 och som samtidigt utgjorde en del av underlaget till Formas strategi för Landsbygdsforskning.

I februari 2007 bildades inom ramen för EU:s landsbygdsprogram ett nationellt Landsbygdsnätverk i Sverige. Redan i handlingsplanen nämndes att nätverket skulle verka för att stödja och utveckla landsbygdsforskningen. I november 2008 bildades i samverkan med Formas ett ”Vetenskapligt råd för landsbygdens utveckling”. I rådet finns 10 forskare med olika vetenskapliga discipliner från olika universitet och högskolor. Till rådet finns ett samverkansorgan med personer från Formas, Jordbruksverket, Landsbygdsverket, Tillväxtanalys och SLU. Rådets uppgift är bl a att vara omvärldsbevakande och analyserande till stöd för landsbygdsprogrammets genomförande, men också för landsbygdsutveckling i allmänhet. I rådet har det skapats en arena för att diskutera forskningsområdet och därmed ge möjlighet att stärka forskningsmiljön.

KK-stiftelsen startade under 2008 ett för dem nytt område; samhälls-entreprenörskap. En grupp forskare på flera högskolor och universitet fick möjligheter att stärka detta forskningsområde. I antologin Samhällets entreprenörer lämnar ett antal forskare exempel på aktiviteter som inordnas under begreppet samhälls-entreprenörskap. Dessa exempel har en stark koppling till de delar inom landsbygdsforskningen som såväl forskare som landsbygdsaktörer efterlyser ökade forskningsresurser till. De forskningsinsatser som KK-stiftelsen stödjer bör vara en förstärkning av forskningsmiljön även för landsbygdsforskningen.

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra, har finansierat ett forskningsprogram som heter Future Forest och som leds av Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, i samverkan med Umeå universitet. Programmet har en huvudsaklig inriktning på skog och skogsbruk men det innehåller även mer tvärdisciplinära delar. Stiftelsen Lantbruksforskning har beviljat medel till SLU för att starta ett forskningsområde som heter Framtidens Lantbruk. Även det området har en huvudsaklig inriktning på produktionsfrågor inom lantbruket, men det finns delar som har ett bredare perspektiv, bland annat området ”lantbruk och

landsbygdsutveckling”. Båda de här exemplen kan tolkas som en ökad förståelse av att skapa bredare plattformar för forskning inom traditionellt produktions- och naturvetenskapligt inriktade områden.

Formas har nyligen gjort en utlysning för stöd till ”Framtidens forskningsledare” inom området landsbygdsutveckling. I utlysningen skriver Formas att den ”syftar till att stödja yngre, lovande forskare som har potential och ambition att bli framtida forskningsledare genom att erbjuda dem bidrag för att bygga upp egna forskargrupper med internationell slagkraft.” Ansökan skall göras senast 31 jan 2011. Det bör ses som ytterligare en insats för att stärka forskningsmiljön.

I uppräknningen av övriga insatser för landsbygdsforskningen lyfts ofta problematiken med fördelning av forskningsmedel fram. Formas strategi för landsbygdsforskning från november 2006 och den särskilda utlysningen något år senare, gav flera landsbygdsaktörer en positiv signal om ökade och mer riktade insatser till landsbygdsforskning. I samtal med forskare och aktörer har dessa positiva förväntningar vänts till frustration och besvikelse över hur Formas medel fördelas. De totala forskningsmedlen som Formas har att fördela bereds sedan 2009 i sex beredningsgrupper. En av dem heter Stads- och landsbygdsutveckling. Det uppfattas av flera forskare att landsbygdsforskningen, för det första, kategoriseras in som 1/6 av helheten och, för det andra, konkurrerar med forskningen om de urbana miljöerna. Den samhällsvetenskapligt inriktade forskningen om landsbygd har med den kategoriseringen mycket svårt att kunna få några utökade medel. Det är en samstämmig beskrivning från de forskare som lämnat synpunkter till den här studien. Forskare som jag intervjuat anser dessutom att den uppdelningen inte ligger i linje med Formas egen strategi för landsbygdsforskning. Samtidigt noteras att den tidigare refererade utlysningen om framtida forskningsledare inom landsbygdsutveckling är ett steg i rätt riktning.

7 Slutsatser och rekommendationer till förbättringar

Efter denna översikt av pågående forskning, samt bild av enskilda forskares och landsbygds-aktörers önskemål om utvecklad forskning, finns utrymme för att lämna några korta slutsatser, samt att ge några förslag på insatser. De baseras på tidigare beskrivna observationer, men också på de samtal och intervjuer som genomförts. Därtill tar författaren sig friheten att basera några punkter på mer personliga erfarenheter utifrån ett mångårigt arbete inom landsbygdsområdet i olika roller.

Forskningsfältet är mycket brett och det finns uppenbara svårigheter att göra tydliga avgränsningar. Ordet landsbygd ”avskärmar” en hel del forskning som faktiskt pågår, men där forskarna själva inte ser sig som ”landsbygdsforskare” utan mer som ämnesinriktade exempelvis inom genus, jämställdhet, innovation, boendefrågor, regional utveckling, entreprenörskap eller liknande. Det begränsar sökmöjligheterna av pågående forskning.

Mer forskning med inriktning mot klimatförändring och energiomställning, samt kring dess effekter och möjligheter för landsbygder är önskvärd. Inom naturvetenskapliga inriktningar finns forskning av ren produktions- och teknikinriktad karaktär, medan det saknas studier om vilka effekter/möjligheter som det kan få för bygder och befolkning. Det här gäller särskilt med inriktning mot tillväxt och utveckling.

Den nyligen avslutade halvtidsutvärderingen av Landsbygdsprogrammet 2007-2013 är ett tydligt tecken på att det finns behov av ytterligare forskning om hur man kan avläsa och mäta effekter av tillväxtstimulerande insatser. Programmet omfattar ca 36 mdr kronor under programperioden. Utvärderarna har haft problem att finna metoder för att avläsa effekter, såväl inom de mer kvantitativa insatserna inom axel 1 och 2, som i de mer kvalitativa insatserna inom axel 3 och 4. De har även haft problem med att mäta ev. kombinationseffekter av stöden, dvs. att kunna se om projektstöd från axel 3 eller 4 leder till satsningar som ger efterfrågan på insatser från axel 1 eller 2.

Det vore dessutom positivt med mer åtgärder för att föra ut forskningen till mer tillämpliga insatser. I dagsläget satsas resurser på att få forskningsresultat ut till befintliga företag eller till nystartande företag via olika arenor som Inkubator, Innovationsbron, mm. Oftast handlar det om naturvetenskapligt inriktad forskning som skall leda till nya uppfinningar och/eller nya affärsmöjligheter. Det finns behov av liknande insatser för att föra ut mer samhällsvetenskapligt inriktad forskning till praktisk tillämpning hos beslutsfattare, samhällsplanerare, regionutvecklare, m.fl.

Flera forskare pekar på en obalans i tilldelningen av forskningsmedel inom landsbygdsområdet. Formas är den finansierare som i huvudsak omfattar detta område, vars forskningsråd i hög grad domineras av naturvetenskapligt inriktade forskare. Landsbygdsområdet definieras in i samma beredningsgrupp som forskningen om de urbana miljöerna, en av totalt sex grupper. Det innebär att möjligheten att få stöd till forskning om landsbygdsområden är starkt begränsad från början. För den samhällsvetenskapligt inriktade forskningen om landsbygden blir det än mer begränsat, eftersom den har svårt att hävda sig i de naturvetenskapligt dominerade bedömningsgrupperna.

Landsbygdens framtid kan i den allmänna debatten ofta beskrivas i negativa termer, som minskande befolkning, åldrande befolkning, låga utbildningsnivåer mm. Samtidigt förs en allmän debatt om vilka effekter klimatförändringar kan leda till med bland annat stigande

temperaturer på våra breddgrader. En tredje debatt som förs i allmänhet är behovet av energiomställning från olja till förnyelsebara energikällor. Om dessa tre debattområden förs ihop till ett gemensamt, bör det inte vara svårt att ana sig till att landsbygdens naturresurser kommer att ha stor betydelse för framtida utveckling. Kanske i första hand som råvara till nya produkter och till nya energiformer men även som miljö för boende, rekreation och upplevelser.

Med det perspektivet kan möjligheter till ekonomisk tillväxt och regional utveckling förutses. Den naturvetenskapligt inriktade forskningen har sitt fokus på att söka metoder för att ta tillvara och utveckla naturresurserna, oftast i ett tekniskt, biologiskt perspektiv. Den samhällsvetenskapligt inriktade forskningen studerar den befolkning och de strukturer som idag finns på landsbygden. Alltför sällan möts dessa områden. För att naturresurserna skall bli den tillväxtfaktor som många ser möjligheter till, måste det utöver tekniskt och biologiskt kunnande finnas människor, som både efterfrågar och levererar dessa förädlade nya produkter. För att öka planerarens och beslutsfattarens insikter om detta finns därför ett stort behov av att öka den del av landsbygdsforskningen som kombinerar naturvetenskap och samhällsvetenskap. Här efterlyses initiativ från kreativa forskare och forskningsfinansiärer för sådan tvärvetenskaplig forskning.

Många efterlyser insatser för att bättre koppla ihop forskning med praktik. Det kan ske genom att tydliggöra högskolornas s.k. tredje uppgift, samverkansuppgiften. Forskare och studenter bör också i större utsträckning ges möjligheter och meritering för att finnas med ute på fältet och bidra i de lokala och regionala processerna. Det ger ett utvecklat faktaunderlag till forskningen och ger samtidigt en ömsesidig direktöverföring av kompetens mellan aktörerna. Arbetssättet beskrivs ibland med ordet följeforskning. För att detta skall kunna ske i större utsträckning är det troligen nödvändigt att finna former för en ökad finansiering av sådana projekt.

Från flera håll uttrycks avsaknad av nationalekonomiska forskare inom landsbygdsområdet. I en internationell jämförelse ligger vi förhållandevis lågt med antalet nationalekonomer inom området. En eventuell förklaring kan vara den tidigare beskrivna svårigheten att definiera ämnesområdet. En annan kan vara den, av flera forskare nämnda, låga "status" som landsbygdsforskningen anses ha haft under många år i Sverige. En tredje förklaring kan vara, att det känslomässigt är mer lockande att genomföra forskning på tillväxtområden som under en lång tid varit urbana miljöer, medan landsbygdsområden mer kopplats ihop med minskande tillväxt. Alltmer av dagens utformning av näringslivspolitik och samhällsutveckling förväntas ske genom lokala och regionala partnerskap, vilket leder till ett nödvändigt samspel mellan enskilda aktörer, företrädare för näringsliv, organisationer och det offentliga samhället. Här uppstår ett stort fält för tvärvetenskaplig forskning, en form av partnerskapsforskning, inte minst sett ur ett entreprenöriellt perspektiv; ett personligt, samhällsinriktat och företagsmässigt entreprenörskap.

Landsbygdsnätverkets vetenskapliga råd för landsbygdens utveckling finns nu etablerat. Rådets nuvarande verksamhet finansieras i huvudsak inom ramen för befintligt Landsbygdsprogram som avslutas 2013. Rådet kan utgöra en arena för att anordna hearings, workshops eller liknande inför kommande forskningsproposition och EU:s nästa programperiod. Det är därför angeläget att finna former för fortsatt finansiering för att säkerställa att rådet kan utgöra den arena som den kan vara vid utvecklingen av framtida landsbygdsforskning.

Ett positivt exempel på forskningssamarbete är det som under de senaste åren skett inom området Ungdomar på landsbygden. Ett litet antal forskare, utspridda på några få

högskolor och forskningsinstitut, bedrev entusiastiskt sådan forskning. De studerade bland annat faktorer som gör att många unga aktivt väljer att stanna kvar och utvecklas i sin hembygd. Dessa forskare fick möjlighet att träffa företrädare för de grupper inom Leader som beviljat projektstöd med ungdomsinriktning. Det gav i sin tur underlag för ökade forskningsambitioner. Ett forskningsnätverk bildades, nya forskningsanslag beviljades och i februari 2010 anordnades en särskild konferens om ungdomsforskning på landsbygden. Flera av forskarna medverkade även på konferensen Nordic Rural Future i maj 2010. Vid Landsbygdsriksdagen, maj 2010, medverkade dessa forskare i flera workshops med aktivt utbyte mellan forskning och praktik. Sammantaget har det här specifika forskningsfältet stärkts väsentligt under några få år. Det har skett genom att några aktiva personer sett både möjligheter och behov och samtidigt fört samman aktörer och finansieringsformer. Här samverkar ekonomiska resurser från såväl Formas som regionala högskolor, EU:s strukturfonder och Landsbygdsprogrammet till den positiva utvecklingen.

Avslutningsvis är det en förhoppning att denna översikt kan ge underlag för diskussioner och förslag som leder till ökad förståelse för forskning om landsbygders utveckling. I slutsatser och rekommendationer finns många exempel på ett ökat tvärdisciplinärt synsätt för att stärka forskningsområdet. Detta skall inte tolkas som ett minskat behov av djup ämnesinriktad forskning. Snarare skall det ses som ett behov av att få de olika disciplinerna att öka sina kontaktytor med varandra. Det bör leda till en ökad förståelse och framförallt leda till fler insikter om de möjligheter som kan finnas. En förhoppning är att även de forskningsfinansierande parterna kan se behov av att koppla ihop de vetenskapliga disciplinerna i större utsträckning för att på så sätt tydligare se behov av landsbygdsinriktad forskning. Slutligen hoppas jag att exempelsamlingen av pågående landsbygdsforskning i bilaga 1, kan tjäna som inspiration och ge underlag för fortsatta studier.

Orust i mars 2011

Leif Berndtsson

Källförteckning

7.1 Elektroniska källor

Formas hemsida www.formas.se

KK-stiftelsens hemsida www.kks.se

Vinnovas hemsida www.vinnova.se

Databasen DiVA www.diva-portal.org

Landsbygdsnätverkets hemsida www.landsbygdsnätverket.se

7.2 Övriga källor

Rapporter, dokument

Formas forskningsstrategi för 2009-2012, underlag till forskningspropositionen

Handlingsplan för nationellt nätverk för landsbygdsutveckling, Jordbruksverket, 2007

Kunskap om landsbygdens utveckling, en forskningstrategi, Formas, 2006

Samhällets entreprenörer, antologi, KK-stiftelsen 2009

Enkät svar, muntligt och skriftligt, angående forskningsbehov inkomna från:

Aktörer:

Dalarnas Forskningsråd

Folkbildningsrådet

Formas

Hushållningssällskapens Förbund

Jordbruksverket

Lantmäteriet.

Hela Sverige skall leva

U LAND – Ung på Landsbygden

NRC, Svenska Riksförbundet Nationellt RC för kvinnor

Region Skåne Nätverket för Forskare och praktiker för unga i den regionala utvecklingen

Forskare:

Muntligt och skriftligt från 16 forskare från 13 högskolor/universitet/
forskningsinstitutioner, se bilaga 2.

Bilaga 1

Kortfattad beskrivning av pågående eller nyss avslutade forskningsprojekt inom landsbygdsområdet:

Uppställningen är inte ämnesindeldad eller, än mindre, rangordnad. Den utger sig inte för att vara heltäckande, inte minst beroende av de skäl som redovisas i huvudtexten om bland annat ”gråzoner” i definitioner av vad som kan anses vara landsbygdsforskning.

1. Medborgardialog i ortsanalys: ett arbete om värdet av kommunikation tidigt i planeringsskedet

University essay from SLU/Dept. of Urban and Rural Development

Author: Sofia Forsberg; [2010]

Abstract: Medborgarnas medverkan är grundläggande för platsanalys, där målet är att definiera områdets specifika karaktär och identitet. Den lokala invånaren vet byn bättre än någon annan eftersom de lever sitt dagliga liv i den miljön.

2. Betydelsen av mänskligt kapital vid skapande av ny kunskap

University essay from Högskolan i Jönköping/IHH, Nationalekonomi

Author: Maria Rindeskär; [2005]

Abstract: Denna uppsats syftar till att analysera vikten av humankapital i alstrandet av ekonomisk tillväxt, genom dess effekt på kunskapsproduktionen i innovationsprocessen. Kunskap är en grundläggande förutsättning för innovation och teknologisk utveckling, vilket i sin tur är den huvudsakliga källan till långsiktig ekonomisk tillväxt.

3. Hur skapas entreprenörkulturer?: en studie av Hamrådebygden i norra Gävle kommun

University essay from Högskolan i Gävle/Institutionen för ekonomi

Author: Olof Wängsäter; [2004]

Abstract: Många lokalsamhällen har problem med att skapa den nödvändiga förnyelsen för att samhället skall fortsätta att leva och utvecklas. Ett alternativ är att låta dessa lokalsamhällen somna in på ett naturligt sätt.

4. Multidimensionellt entreprenörskap för landsbygdsutveckling - orsaker, effekter och politiska åtgärder

Internationella Handelshögskolan i Jönköping AB

Namn: Hans Westlund

En allmän uppfattning är att nyföretagande och entreprenörskap är nödvändigt om Sverige ska kunna hänga med och bevara välfärden i den hårdnande internationella konkurrensen. Debatten är dock oftast fokuserad på städerna. Landsbygden, större delen av Sverige, glöms bort eller ses som ett rekreationsområde. Med en sådan inriktning riskerar Sverige att missa en del av sin tillväxtpotential. Entreprenörskap definieras ofta endast i termer av nya företag. Vår utgångspunkt är dock att det – särskilt i landsbygdssammanhang – också är viktigt att uppmärksamma andra former av entreprenörskap. Vi tänker därför också undersöka socialt entreprenörskap (nya organisationer, aktiviteter, socialt kapital och värderingar i civilsamhället), politiskt entreprenörskap (nya former av beslutsfattande och genomförande) samt akademiskt entreprenörskap (forskning and praktisk användning av den) och hur de olika typerna av entreprenörskap påverkar landsbygden. Det kan t.ex. vara så att ett starkt entreprenörskap på ett av områdena kan sprida sig till andra områden.

5. Hållbar utveckling, samhällsstruktur och kommunal identitet: en jämförelse mellan Västervik och Varberg

Avhandling från Lunds Universitet/Sociologiska Institutionen

Namn: Erika Jörgensen

Utgångspunkten i avhandlingen är det faktum att många av Sveriges kommuner har problem med minskande invånarantal och en skev befolkningsstruktur. Det övergripande syftet med studien är att identifiera bakomliggande faktorer som påverkar socialt hållbar utveckling i kommuner.

6. Företagsklusters på den svenska landsbygden - Sysselsättning och industristruktur

Kungl. Tekniska högskolan - Samhällsplanering och miljö

Namn: Hans Westlund

Beskrivning: Det finns ett växande antal små företagskluster på landsbygden och dess roll för den lokala utvecklingen förefaller bli mer och mer betydelsefull. Landsbygdens företagande består av betydligt mer än jordbruket och skogsnäringen och det har stor betydelse att det finns ett fungerande samspel mellan alla landsbygdens entreprenörer. I detta projekt analyseras näringslivets och sysselsättningens struktur på den svenska landsbygden. Projektet riktas framförallt mot de mikrokluster av företag och arbetsställen som finns på landsbygden.

7. Den nya ekonomiska geografin och entreprenöriell dynamik - en studie av landsbygdens entreprenörskap i ett tillgänglighetsperspektiv

Internationella Handelshögskolan i Jönköping AB – Nationalekonomi

Författare: Johan Klaesson

Det nya landsbygdsutvecklingsprogrammet som bygger på Lissabonöverenskommelsen och ska gälla mellan 2007 och 2013 understryker vikten av att skapa jobb, stärka konkurrenskraften och tillväxten på landsbygden. Det kan finnas en inneboende konflikt mellan dessa mål eftersom om inte marknaden växer kommer åtgärder för stärkt

konkurrenskraft snarast att minska antalet jobb. Därför är det nödvändigt att stärka entreprenörskapet på landsbygden så att företag får möjlighet att utveckla sin konkurrensförmåga och utvidga sin verksamhet till nya områden. Följande projekt avser att studera den entreprenöriella dynamiken på landsbygden i Sverige. Studien utgår från det faktum att olika områden på landsbygden är olika.

8. Genus och makt i svensk landsbygdsutveckling: kvinnor och män i projekt för lokalutveckling

Sveriges Lantbruksuniversitet - Stad och Land

Namn: Seema Arora-Jonsson

Beskrivning: Samtidigt som staten söker värna lokal demokrati ökar kommersialiseringen av samhället i stort. Det här projektet studerar makt, etnicitet och genusrelationer på landsbygden under dessa förändringar. Vidare analyseras hur landsbygdspolitiken behandlar frågor som rör olika gruppers villkor i arbetet med landsbygdsutvecklingsprojekt, såsom entreprenörskap med mera. Hur inverkar idéer om vad respektive kvinnor, män, etniska grupper bör göra eller inte göra på landsbygdsutvecklingsinitiativ och hur förstärks eller förändras sådana idéer av den nya situationen. Syftet är att förstå hur lokala sociala och maktrelationer formar utvecklingen på landsbygden samtidigt som den nya konkurrens- och projektkontexten förändrar relationer mellan människor och skapar nya identiteter på landsbygden.

9. Lokala eliter och lokal demokrati

Stockholms Universitet - Sociologiska institutionen

Namn: Christofer Edling

Beskrivning: Projektet är det första i Sverige som använder modern nätverksanalys för att studera elitstrukturer på lokal nivå. Genom att samla in och analysera primärdata kommer vi att på ett systematiskt sätt kunna undersöka förhållandet mellan de politiska institutionerna (och politikerna) och näringslivet på kommunal nivå. Forskningsfrågorna vi ställer är: vilka är kontaktytorna mellan politiker och företrädare för det lokala näringslivet och vilka konsekvenser har dessa för det ekonomiska och demokratiska livet? Vi kommer här använda oss av tre olika indikatorer: 1) hur många av kommunstyrelsens förslag leder till implementering? 2) hur lång tid tar det att gå från förslag, via beslut, till implementering? och 3) hur pass nöjda är kommuninvånarna med lokala politiska och ekonomiska institutioner och aktörer?

10. Landsbygdens kommersialisering genom fritidsanläggningar. Ekonomiska möjligheter och hållbar utveckling

Lunds Universitet - Kulturgeografi och ekonomisk geografi

Namn: Guy Baeten

Beskrivning: Projektet syftar till att få en fördjupad förståelse över de sociala, ekonomiska och miljömässiga förändringar i landsbygdens landskap som sker i samband med att alltfler olika sorters fritids- och rekreationsanläggningar etableras. Fokus i studien är Skåne

region som just nu genomgår en snabb urbaniseringsprocess och ekonomisk tillväxt i samband med Öresundsbronns etablering. Skåne ger idag ett unikt tillfälle att beskriva spänningar mellan en å ena sidan önskad utveckling av landsbygden ekonomiska tillväxt, och å andra sidan sociala och miljömässiga mål. Projektets syfte är även att bidra till policy rekommendationer, både generellt, och mer specifika, om hur dessa tre hållbarhetsaspekter kan hanteras i relation till storskaliga fritidsanläggningar samt vilka hot och möjligheter det indikerar ur ett hållbarhetsperspektiv.

11. Integrering av miljöfrågor: en flernivåstudie av bioenergipolicy

Umeå Universitet - Statsvetenskap

Namn: Katarina Eckerberg

Beskrivning: År 1987 föreslogs i en FN-rapport "Vår gemensamma framtid" att miljöfrågor borde integreras, det vill säga bli en naturlig del, i den politiska processen i alla olika politikområden, inte bara inom miljöpolitiken. Sedan dess har denna princip, som kallas principen om miljöintegrering, fått en framträdande position i internationell såväl som i europeisk politik, och denna princip är idag inskriven i EU-fördragets artikel sex. Syftet med detta forskningsprojekt är att studera hur principen efterlevs i bioenergipolitiken på europeisk, svensk nationell och lokal nivå. Bioenergifrågan styrs troligen av både jordbrukspolitik och energipolitik. Tidigare forskare har vanligen studerat endast ett politikområde i taget, till exempel hur miljön behandlas i jordbrukspolitik, medan studier av hur miljöintegrering fungerar i frågor där många olika politikområden är inblandade (multisektoriella frågor) saknas. En satsning på bioenergi har stor potential att utnyttas både i en snabb industriell tillväxt och också att utvecklas till att bli den största industriella sektorn i Sverige till 2020. Hur man tar hänsyn till miljöeffekterna av en sådan satsning är därför viktigt att studera.

12. Globala klimatförändringar och lokal politik

Örebro Universitet - Humaniora, utbildning och samhällsvetenskap

Namn: Mats Lundmark

Beskrivning: Projektet tar sikte på att undersöka hur man i olika kommuner hanterat klimatfrågan. Hur har klimatfrågan hanterats i den kommunala politiken? Finns det några kommuner som tagit frågan på större allvar än andra och utvecklat strategier för att mildra växthuseffekten? Har vissa aktörer varit pådrivande medan andra bromsat? Vad har gjorts för att engagera medborgarna? Finns det kommuner som hittat framgångsrika handlingslinjer som andra kommuner kan dra lärdom av? Genom intensiva fallstudier kombinerat med studier av samtliga svenska kommuner avser projektet att besvara dessa och näraliggande frågor.

13. Landsbygdsutveckling, traditionella varor, territorier och lokala produktionssystem på den svenska landsbygden

Södertörns högskola - Livsvetenskap

Namn: Paulina Rytönen

Beskrivning: Projektet syftar till att studera om – och hur – en inriktning av jordbruket mot småskalig, miljövänlig nischproduktion, åtföljd av lokal vidareförädling till lokalt präglade och certifierade kvalitetsprodukter (inklusive en satsning på att bygga upp lokala varumärken), kan bidra till att vända den negativa trend för jordbruket – och därmed också för sysselsättning, befolkning, service etc. – som karakteriserar betydande delar av den svenska landsbygden, särskilt i skogs- och mellanbygder. Genom att identifiera de viktigaste faktorerna bakom den på många håll positiva utvecklingen i södra Europa och sedan studera i vilken omfattning – och hur – dessa kan överföras till svenska förhållanden, kommer projektet att kunna redovisa ett antal slutsatser som direkt kan komma till användning för att främja landsbygdsutvecklingen i Sverige.

14. Jämställdhet och regional tillväxt. Delprojektet: Unga vuxna i Värmland: En studie om värderingar, ambitioner och val

Karlstads Universitet

Projektledare: Ann Bergman

15. Valet att stanna: Sociala och kulturella perspektiv på unga vuxna i landsbygdsområden

Dalarnas forskningsråd

Namn: Helena Kåks

Beskrivning: De flesta svenska kommuner utanför storstadsområdena har problem med minskande befolkning. Som en följd av detta har forskning om regional utveckling i hög grad kommit att handla om orsaker till och konsekvenser av in- och utflyttning. Denna forskning har också diskuterat möjligheter för små och medelstora kommuner att stärka sin ställning i avseende på framtida inflyttning. I det här projektet gör vi det omvända: Vi fokuserar unga vuxna som valt att inte flytta från sina respektive hemorter. Valet att studera dem motiveras av att ”stannare” ur ett regionalt perspektiv utgör en mycket viktig men förbisedd grupp. De har valt att satsa på en framtid i den egna regionen, men ironiskt nog gör deras vilja att stanna dem ointressanta i lokalpolitikens och andra vuxnas ögon.

16. Det rurala kittet - en analys av sociala nätverk på den svenska landsbygden

Sveriges Lantbruksuniversitet - Stad och Land

Författare: Ann-Kristin Ekman

Forskningen om lokal och regional utveckling har länge intresserat sig för varför vissa regioner är socialt och ekonomiskt dynamiska, medan andra tycks alltmer marginaliserade. Detta är en klassisk fråga vad gäller utveckling, såväl i Sverige som i andra delar av världen. Medan vissa lyckas vidmakthålla initiativet för den egna regionen tycks andra vara förlorare. Resurser som är viktiga för utveckling mobiliseras inte eller försvinner från regionen.

Ekonomiska och politiska faktorer kan inte ensamma förklara dessa skillnader. Forskningen pekar mot att sociala nätverk är ett nyckelbegrepp för att förklara olikheten i landsbygders utveckling. Genom att identifiera olika typer av sociala nätverk i olika

sektorer och sammanhang bidrar föreliggande projekt till en mer djupgående förståelse av utvecklingsprocesserna på landsbygden och kommer också att vara ett viktigt bidrag till svensk regionalpolitik.

17. Lokal och regional mat

Örebro Universitet

Forskare: Richard Tellström

Forskningen utgår från ett etnologiskt kulturstudieperspektiv och undersöker bl.a. hur lokal och regional måltidskultur skapas och blir till en form, och hur denna används i kommersiella och i politiska sammanhang. Av särskilt intresse är måltiden som värdebärare och hur värdet ges olika former beroende på vad den syftar till, vilka som delar måltiden och vad relationen mellan måltidens tillagare och måltidens ätare syftar till. Forskningen diskuterar hur kultur kommersialiseras och används för företagsutveckling i vår tid.

18. Skogens miljöjänster i ett regionalekonomiskt perspektiv

Karlstads Universitet

Projektledare: Bengt Månsson

Beskrivning: I ett regionalt perspektiv behandlas skogen som en resursbas, som fungerar både som en försörjningsbas och en rekreativskälla. I ett bredare samhällsperspektiv skapar skogen underlag för miljöjänster. En viktig uppgift blir då att utveckla modeller för att beskriva och analysera de ekonomiska flöden som genereras på regional nivå och att kartlägga hur dessa flöden kan kopplas samman med inomregionala, nationella och internationella produktions- och konsumtionsmönster. Vilka beroendeförhållanden existerar i en skogsbygd till andra regionala resursbaser och till externa intressenter och vad innebär dessa relationer för den lokala och regionala utvecklingen i form av ekonomi, sysselsättning och icke-monetära värden, t. ex. trivsel, skönhetsupplevelser, psykisk hälsa?

19. Fjäll-Mistra - Uthållig utveckling i fjällregionen

Programvärd: Sveriges lantbruksuniversitet, SLU (Umeå)

Programchef: Tomas Willebrand, SLU Umeå

Den svenska fjällvärldens ekosystem har naturliga begränsningar, som låg biologisk mångfald och låg produktion, vilket gör dem känsliga för ingrepp och nyttjande. Samtidigt är befolkningen i de lokala och regionala fjällsamhällena beroende av att kunna använda mark, skog, vatten och djurvärld så rationellt som möjligt. Renskötsel, skogsbruk, jakt, fiske, turism, gruvdrift, vattenkraftsutbyggnad och naturvård är behov och intressen som ställs mot varandra och skapar konflikter. Olika former av naturresursutnyttjande påverkar inte bara miljön som helhet, utan också på ont och gott varandras miljöförhållanden och förutsättningar

20.

Miljöekonomiska enheten vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet är tillsammans med nobelpristagaren Elinor Ostroms forskargrupp vid Indiana University och Resources for the Future i Washington en av sex forskargrupper som får dela på 150 miljoner från Formas. Thomas Sterner leder den miljöekonomiska gruppen vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet som under fem år ska forska kring samarbete för uthålligt resursutnyttjande. Dagens viktigaste miljö- och resursproblem är överutnyttjande av ekosystemen så som utfiskning av hav, för stora uttag från betesmarker och jordar och utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser. Miljöproblem kan inte lösas enbart genom naturvetenskaplig kunskap utan det behövs även kunskap om de sociala institutioner och regler som behövs för ett hållbart och konstruktivt samarbete kring förvaltning av naturresurser. Övriga fem starka forskningsmiljöer finns vid Chalmers tekniska högskola, Lunds universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet.

21. Klimatförändring och jordbrukets anpassning

Linköpings Universitet

Huvudsökande: Victoria Wibeck

Medsökande: Madeleine Ostwald och Anna Jonsson

Klimatförändringarna ställer svenskt jordbruk inför nya förutsättningar där kunskap är en avgörande faktor för framgångsrik anpassning. Huvudsyftet med detta projekt är att kritiskt analysera hur forskningsresultat kring dessa förändrade förutsättningar kommuniceras mellan forskare och rådgivare samt mellan rådgivare och lantbrukare. Ytterligare ett syfte är att identifiera och beskriva andra typer av drivkrafter och barriärer för enskilda jordbruksentreprenörer att uppnå en konkurrenskraftig anpassning av lantbruket till klimatförändringarna.

22. Affärsutveckling av kollektiva nyttigheter

Sveriges Lantbruksuniversitet - SLU

Huvudsökande: Erik Fahlbeck

Medsökande: Yves Surry och Gunnar Lindberg

Projektet syftar till att undersöka vad som krävs för att enskilda lantbrukare skall lyckas med en affärsutveckling som bygger på kollektiva nyttigheter i jordbrukslandskapet. Vi vill specificera och empiriskt testa hypoteser om jordbrukares och frivilliga gruppers produktion och utveckling av varor som på ett eller annat sätt är kopplade till lantbrukets kulturmiljövärden och undersöka hur detta kan bidra till att stimulera den lokala ekonomin.

23. Ägarstyrning i lantbrukskooperativa företag.

Handelshögskolan i Stockholm

Huvudsökande: Filip Wijkström

Projektet fokuserar på strategisk ägarstyrning och medlemmarnas betydelse. Vi avser att kunna leverera en bättre konceptuell förståelse för hur ägarstyrning – med fokus på ansvars och rollfördelning – går till inom svensk lantbrukskooperation. Denna förståelse byggs upp genom aktuella och detaljerade fallstudier av pågående företagande i det svenska lantbruket samt via en kvantitativ studie av medlemskapets roll.

24. Utveckling och tillväxt av företagande på landsbygd: Ett entreprenörskaps- och tillgänglighetsperspektiv

Internationella Handelshögskolan Jönköping

Huvudsökande: Johan Wiklund

Medsökande: Lars Pettersson och Johan Klaesson

Detta forskningsprogram syftar till att belysa vilket entreprenörskap som finns i olika typer av landsbygd och hur förutsättningarna för entreprenörskap skiljer sig åt beroende på företagens tidsavstånd (tillgänglighet) till marknader. Avsikten är att resultaten ska leda till mer precisa och effektivare politiska styrmedel. Ett stort innovativt element inom forskningsprogrammet är att perspektiv på entreprenörskap och perspektiv på tillgänglighet till marknader gifts ihop för att utveckla modeller för företagande på landsbygd.

25. Vilket positivt bidrag ger mångfunktionellt lantbruk till det sociala välbefinnandet, den ekonomiska tillväxten och ekologiska tjänster på landsbygden?

Sveriges Lantbruksuniversitet - SLU

Huvudsökande: Rebecka Milestad

Medsökande: Johanna Björklund

Projektets huvudsakliga frågeställningar är: Hur kan bygdeutvecklingsgruppers arbete bidra till ökad lönsamhet och attraktionskraft för lokala lantbruksföretag? Syftet är att studera det mångfunktionella lantbrukets betydelse i lokalsamhället för att på så sätt skapa en ökad vetenskaplig legitimitet för jordbruket som drivkraft för landsbygdsutveckling. En bred tvärvetenskaplig syntes görs genom att utgå från goda exempel som identifieras och utvecklas genom deltagardriven forskning, intervjuer och resursanalyser. Kunskapen som genereras från forskningen bidrar till att stärka bygdernas möjlighet att stötta lantbruksföretagen så att deras positiva funktioner för landsbygden kan fortsätta att uppfyllas och utvecklas. Projektet bidrar även till att öka kommunikationen mellan bygdegrupper, lantbruksnäringen och andra lokala entreprenörer.

26. Säkerhet som en dimension för social hållbarhet på svensk landsbygd

Kungl. Tekniska högskolan - Samhällsplanering och miljö

Namn: Vania Ceccato

Beskrivning: Syftet med projektet är att belysa brott, säkerhet och brottsförebyggande insatser som en del i social hållbarhet på svensk landsbygd. Säkerhet är en viktig faktor för planering av livskvalitet för framtida generationer.

27. Hästar i den fysiska samhällsplaneringen

Karolinska Institutet - Folkhälsovetenskap

Namn: Gunnel Emenius

Beskrivning: Projektet går ut på att först inventera hur vanligt är det att människor är allergiska mot hästar. Detta skall göras genom inventering av ett antal allergimottagningars patientregister. Vidare skall vi undersöka människans exponering för hästallergien i hem, skolor, bussar och andra allmänna lokaler dit allergen endast kan transporteras via t ex kläder och skor. Sedan skall vi studera spridningen av hästallergien samt lukt från stall som är bland de vanligaste problemen som diskuteras vid planering av bebyggelse i anslutning till stall i tätortsnära områden. Dessa resultat skall sedan kunna användas av tex kommunernas miljökontor som stöd för beslut vid samhällsplanering och nybyggnation av bostäder, skolor, daghem och arbetsplatser i närheten av stall/hästgårdar.

28. Den nya ruraliteten och omvärlden - Internationell migrationsflödens effekt på svensk landsbygd

Stockholms Universitet - Kulturgeografi

Namn: Gunnel Forsberg

Beskrivning: Sedan 1970-talet och framåt har vi vid olika tidpunkter kunnat uppmärksamma migrationsflöden från urbana områden till skilda delar av landsbygden. Bruttomigrationen visar en ökad tendens, bland vissa grupper, att söka sig till mera glest befolkade delar av olika regioner. Siffrorna visar också att flertalet landsbygder inte alls kännetecknas av den mix av nationaliteter, mångkulturalism, som kännetecknar urbana områden, främst storstadsregionerna. Rurala områden är ofta förstådda som monokulturella svenska miljöer med få influenser utifrån, särskilt internationella influenser. I detta projekt vill vi uppmärksamma internationella influenser på landsbygden – genom att särskilt fokusera på hushåll med utländsk bakgrund och deras internationella nätverk, företagande, försörjningsmöjligheter och sociala liv på landsbygden.

29. Utvecklingsstrategier hos små företag på landsbygden: specialisering kontra diversifiering

Sveriges Lantbruksuniversitet - Ekonomi

Namn: Helena Hansson

Vi vill undersöka vilka faktorer som driver respektive hindrar diversifiering och specialisering bland lantbruksföretag i Sverige. Kunskap om detta kan användas för att bättre stödja företagsutveckling där lantbruksföretagen kan växa genom att diversifiera sin verksamhet i nya produktionsområden eller genom att specialisera sig inom en enda verksamhetsgren. Att lantbruksföretagen utvecklas och är livskraftiga är mycket viktigt för utvecklingen på landsbygden, då det ofta är just lantbruksföretagen som står för en betydande del av arbetstillfällena och service på inom dessa områden. Dessutom bidrar lantbruksföretagens verksamhet till bevarande av biologisk mångfald och öppna landskap, något som alla, inte bara de som bor på landet, har nytta av.

30. Svensk landsbygd i nätverkssamhället

Karlstad Universitet

Namn: André Jansson

Syftet med projektet är att klargöra hur digitala, nätverksbaserade medier (t ex datorer/internet/telefoni) bidrar till identitetsskapande (känslan av tillhörighet) och sociala gemenskaper (t ex inom politik och föreningsliv) i svensk landsbygd. Projektet motiveras dels av att landsbygdens situation i nätverkssamhället ter sig ambivalent, dels av att just denna situation är föga studerad vad gäller mediernas betydelse. Vad som ibland kallas den digitala revolutionen kan å ena sidan stärka landsbygdens identiteter och förmåga till demokratiskt inflytande. De nya möjligheterna att bedriva avancerade verksamheter bortom stadens gränser ses som en av nätverkssamhällets stora förtjänster. Nya medier skapar också plattformar för kulturellt och politiskt engagemang, och resurser för självrepresentation inom t ex bygderörelser. Därmed underlättas såväl lokala diskussioner som inflytande bortom det lokala sammanhanget.

31. Lokal utveckling baserad på traditionella och nya verksamheter

Sveriges Lantbruksuniversitet - Skoglig resurshushållning inom familjeskogsbruket

Namn: Gun Lidestav

Beskrivning: För en hållbar landsbygdsutveckling är det viktigt att studera ekonomiska aktörer, aktiviteter och institutioner som strukturerar dessa. Individuellt ägande av skog definieras som enskild näringsverksamhet, men har kommit att få allt mindre karaktär av företagande, och därtill allt mindre betydelse för den lokala ekonomin. Vi menar dock att det svenska familjeskogsbruket utgör en stor men ännu ej utnyttjad potential för i kombination eller som alternativ till traditionellt virkesbruk, producera olika typer av produkter och tjänster som ett post-modernt samhälle efterfrågar. I detta tvärvetenskapliga projekt avser vi att undersöka såväl möjligheter som hinder för denna utveckling.

32. Landsbygdens osynliga befolkning: en analys av fritidsboendes relationer till den svenska landsbygden

Umeå universitet - Kulturgeografi

Namn: Dieter Müller

Beskrivning: Befolkningsminskningen har länge varit ett dominerande inslag i bilden av den svenska landsbygden. Frågan är dock huruvida denna minskning som bland annat kan förklaras av förändringar på arbetsmarknaden, också betyder att landsbygden har blivit ointressant för svenskarna. Erfarenheter från Finland visar till exempel att utflytningen från landsbygden har skett samtidigt som ett starkt ökande intresse för fritidsboende har noterats. Detta tyder på att landsbygden kanske endast har förlorat sin attraktivitet för helårsboende medan visstidsboende är mer attraktiv än någonsin.

Projektets syfte är att analysera de relationer som fritidsboende har till sitt fritidshus och den omgivande landsbygden.

33. Återflyttning till den svenska landsbygden - omfattning, drivkrafter och betydelse för regionala befolkningsprognoser

Institutet för framtidsstudier

Namn: Thomas Niedomysl

Beskrivning: Projektet syftar till att undersöka hur stor andel av landsbygdens inflyttare som i själva verket är återflyttare, d v s som återvänder till en bygd där de har bott tidigare i livet. Därmed kommer också den "genuina" inflyttningens omfattning (inflyttare utan tidigare anknytning) som ger en bygd nytt blod, att blottläggas. Med sådan kunskap ökar möjligheterna att förutsäga landsbygdens befolkningsutveckling och i förväg bli varse vilka problem och möjligheter som olika bygder står inför. Detta projekt avser att öka möjligheterna att göra korrekta antaganden om flyttrörelserna i olika befolkningsgrupper och därmed förbättra möjligheterna att göra tillförlitliga befolkningsframskrivningar också för landsbygdsregioner

34. I skuggan av staden: metodutveckling av en landskapsanalys för peri-urbana landskap bortom stad-land dikotomin

Sveriges Lantbruksuniversitet - Landskapsarkitektur

Namn: Mattias Qviström, Agr. doktor

Landskapet räcker inte till, med nuvarande planering. Med en fortsatt ekologisk omställning av jord- och skogsbruk, en ökad andel biobränslen, ett fortsatt intresse för att flytta ut till landsbygden (för att skaffa häst etc) eller att utnyttja landsbygden för rekreation, samt med målsättningen att bevara den biologiska mångfalden, går ekvationen inte ihop - om vi inte anammar idén om ett mångfunktionellt markutnyttjande. Mångfunktionalitet är därmed en förutsättning för en hållbar utveckling. Men landskapet är ett trögt system. Omvandlingen av dagens landskap styrs av beslut, plandokument, lagstiftning etc som fattats för flera decennier sedan, och detta utifrån helt andra ideal än mångfunktionalitet. Den "nya ruraliteten" har inte heller funnits med i bilden. En tydlig åtskillnad mellan land och stad, natur och kultur, återfinns i dessa dokument, liksom i många markägares idealbild av landskapet. Denna tröghet måste tas som en utgångspunkt för en analys om vi vill förstå möjligheterna att gynna mångfunktionalitet.

35. När verkligheten inte stämmer med kartan. Sociala och kulturella förutsättningar för landsbygdens hållbara utveckling

Sveriges Lantbruksuniversitet - Stad och Land

Namn: Mikael Vallström

Beskrivning: Landsbygden i Hälsingland består inte bara av hälsingegårdar och vackra vyer. Det finns även en framträdande men förbisedd landsbygd som snarare utgör rester av Sveriges industrialisering, i små tätorter och mer utspridda formationer av modern bebyggelse. För dessa samhällen och landsbygder fungerar inte rådande utvecklingsmodeller byggda på entreprenörskap och innovationer. Försöken att få invånarna att passa in i dessa, urbant formulerade modeller, misslyckas i regel. Det som ofta får förklara motståndet är de kulturella och sociala mönstren, sammanfattade i ord som bruksmentalitet och bakåtsträvande. Frågan vi ställer oss i detta projekt är: Vad händer om

vi vänder på perspektivet och börjar se de kulturella och sociala mönstren som utgångspunkt för utveckling istället för hinder? Trots allt tal om utflyttning och hinder för utveckling lever ju människor ändå där. Vilken roll spelar långpendling och distansarbete och vad kan man säga om könsfördelningen där? Genom att ta ett samlat grepp om olika landsbygders försörjningsstrategier och sociala nätverk vill projektet bidra till vidgade ekonomiska synsätt, men också utforska vägar till demokratisk förankring och inkludering

36. Ydre 2.0 - Den politiska konstruktionen av en lokal ekonomi i förändring

Linköpings Universitet - Ekonomisk och industriell utveckling

Namn: Elin Wihlborg

Beskrivning: Vad som betraktas som ses som landsbygd är olika både på när, av vem och var det betraktas. Omställningen från jordbruk till industrisamhälle förändrade förutsättningarna för landsbygdens produktion och möjligheten att leva där. Idag står vi på tröskeln till ett informationssamhälle och landsbygden förändras igen, men på andra sätt.

Den internationellt erkända svenska geografen Torsten Hägerstrand gjorde en banbrytande studie om innovationsspridning redan 1953. Han gjorde denna studie till stor del i Ydre kommun i södra Östergötland. Studien kartlade och analyserade vad människor gjorde och använde teknik i sin vardag samt hur marken och platserna användes. I denna studie skall vi återvända till samma plats för att på nytt studera landsbygdens förändring. Idag kommer vi dock att se andra former av utveckling och på så sätt så kommer vi kunna utmana vedertagna vetenskapliga modeller på nya sätt.

Forskningsprojektet syftar till att utveckla nya modeller för att förstå vad som betraktas som utveckling i analyser av såväl som praktiker kring landsbygdsutveckling, för att visa på alternativa politisk-ekonomiska sätt att nå ekologisk, social och ekonomisk integrerad hållbar utveckling.

37. Attraktivt boende på landsbygden: att använda kompetensgrupper i ett utvecklingsarbete

Högskolan Halmstad, Sektionen för hälsa och samhälle

Författare: Mikael Jonasson

Abstract(sv): Problemet med att skapa ett attraktivt boende på landsbygden är väl känt och omdebatterat, inte bara i Sverige, utan även utomlands. Högt uppskrivade förväntningar på avkastning från fastighetsägare, låg riskvillighet hos banker och utlåningsinstitut och en många gånger problematisk infrastruktursituation gör det svårt för människor att skapa sitt attraktiva boende på landsbygden. Nära nog alla områden som ingår i Interreg IV LISA KASK-projektet har likartade problem – utflyttning och/eller låg eller ingen inflyttning – men kommer sannolikt att hitta olika lösningar på detta problem. Syftet med denna rapport är att redovisa och behandla metodfrågan kring hur man kan skapa ett attraktivt boende på landsbygden. Metoden i detta arbete utgörs av användandet av kompetensgrupper, som i sin tur mynnade ut i en enkät ställd till besökarna vid bygdegården i Fagered, Halland. Resultatet från denna studie visar hur viktigt det är att involvera invånare och ge dem inflytande över förändringsprocesser i en bygd. Studien visar också på vikten av dialog mellan olika aktörer för att nå förändring.

38. Ungt entreprenörskap: ungas föreställningar av företagsamhet i Astrid Lindgrens hembygd

Växjö Universitet, Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap, Ekonomihögskolan,
Författare: Christina Klosterberg

Abstract(sv): De småländska kommunerna Eksjö, Hultsfred, Vimmerby samt Kristdala församling i Oskarshamns kommun ingår i ett EU-program för landsbygdsutveckling under namnet Leader Astrid Lindgrens hembygd. Leader Astrid Lindgrens hembygd stödjer och medfinansierar projekt som ger barn och unga en god uppväxt. Målen är att invånarna ska tycka att det är bra att bo och växa upp i regionen och att vända den rådande utflyttningen så att fler ska flytta till regionen. Det gäller framförallt den unga generationen. Målet är att fler unga ska återvända efter avslutad utbildning. Ytterligare målsättning är att öka entreprenörskapet och företagsamheten och skapa förnyelse i arbetslivet.

Forskning kring ungt entreprenörskap är mycket sparsam och det finns ytterst begränsad kunskap om ungas föreställningar kring entreprenörskap och företagsamhet. Studien som här presenteras kan därför sägas vara en ansats till att öka denna kunskap, med förhoppningen om att den skapar dialog och bidrar som vägledning till hur arbetet med ungt entreprenörskap i regionen fortsättningsvis kan bedrivas. Minst lika viktigt är att den även väcker frågor att gå vidare med i framtida studier.

39. Lokal och regional näringslivspolitik: konkurrens, samarbete, utveckling

Linköpings Universitet, Filosofiska fakulteten Linköpings universitet, Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling,

Författare: Bo Persson

Abstract(sv): Syftet med denna rapport, är att analysera relationen mellan den regionala tillväxt- och näringslivspolitikerna och den kommunala näringslivspolitikerna i Östergötlands län med tonvikt på regionaliseringens konsekvenser för den kommunala nivån. Studien är främst inriktad på hur centrala aktörer på regional och kommunal nivå hanterar och upplever relationen dem emellan och hur näringslivsfrågorna hanteras i praktiken. Offentliga förvaltningar och deras samverkan med andra aktörer står i centrum för analysen.

Sammantaget visar resultatet av studien att lokal och regional näringslivspolitik är ett område med i många fall svaga institutionella strukturer och små resurser. Det visar sig att enskilda individer är viktiga i utvecklandet av näringslivspolitiska strategier och upprätthållandet av nätverk. Politikområdets lösa karaktär skapar utrymme för de aktörer som lyckats bygga upp stabila nätverk. Karaktäristiskt för området är svårigheterna att mäta resultat, vilket leder till att kommunerna lätt springer åt det håll som uppfattas som "senaste mode" inom området.. Samsyn kring hur lokal och regional näringslivspolitik ska bedrivas är ibland viktig, men får inte övergå i "enfald". Regionförbundet, liksom universitetet, borde kunna spela en viktig roll som en arena för kritisk diskussion och reflektion.

40. Utveckling genom regional samverkan?: Insatser för arbete och entreprenörskap inom introduktionen för nyanlända invandrare i Sörmland

Linköpings Universitet, Filosofiska fakulteten Linköpings universitet, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier

Författare: Martin Qvist

Abstract(sv): Projektet Sörmlandslinjen har handlat om att utveckla nya metoder och samverkansformer inom introduktionen för nyanlända invandrare och inom insatserna för asylsökande i Södermanlands län. Ambitionen har varit att skapa en regional plattform för detta utvecklingsarbete. Projektet innefattar både insatser för att underlätta arbetsmarknadsetablering och hälsofrämjande aktiviteter. Kopplingen mellan den regionala samverkan och det lokala utvecklingsarbetet har ägnats särskild uppmärksamhet i analysen och två av de deltagande kommunerna i projektet har valts ut för mer ingående fallstudier av de lokala insatserna.

Bilaga 2

Forskare som bidragit med synpunkter genom samtal och/eller enkätsvar.

Ledamöter i Landsbygdsnätverkets och Formas vetenskapliga råd för landsbygdens utveckling.

Katarina Eckerberg, professor, Stockholm Environment Institute/Umeå universitet

Lars Larsson, Filosofie doktor, Umeå universitet

Dieter Müller, Professor, Umeå Universitet

Caroline Wigren, ek. doktor, Lunds universitet

Börje Johansson, Professor, Internationella Handelshögskolan Jönköping

Ann-Kristin Ekman, Professor, SLU , Uppsala

Erik Westholm, Professor, Institutet för framtidsstudier/Högskolan Dalarna/SLU

Hans Westlund, Professor, KTH /Högskolan Jönköping

Gunnel Forsberg, Professor, Stockholms Universitet

Malin Rönnblom, doktor i statsvetenskap, Umeå Universitet

Ledamöter i vetenskapliga rådets samverkansgrupp

Cecilia Waldenström, SLU

Lars Pettersson, Jordbruksverket/Handelshögskolan Jönköping

Bengt Olsson, Formas

Övriga forskare

Gun Lidestav, SLU, Umeå

Elin Wihlborg, Linköpings universitet

Helena Kåks, Högskolan Dalarna

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, Bryssel, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser

Om Working paper/PM-serien: Exempel på publikationer i serien är metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter.

Övriga serier:

Rapportserien – Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer.

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar Direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.